

Mr Martin Nicholls
Prif Weithredwr Dros Dro,
Cyngor Dinas a Sir Abertawe,
Canolfan Ddinesig,
Oystermouth Road
Abertawe
SA1 3SN

24 Cathedral Road / 24 Heol y Gadeirlan
Cardiff / Caerdydd
CF11 9LJ
Tel / Ffôn: 029 2032 0500
Fax / Ffacs: 029 2032 0600
Textphone / Ffôn testun: 029 2032 0660
info@audit.wales / post@archwilio.cymru
www.audit.wales / www.archwilio.cymru

Cyfeirnod: 3212A2022
Dyddiad cyhoeddi: Hydref 2022

Annwyl Martin

Diweddariad Cynnydd Asesu Sicrwydd a Risg – Lleihau Carbon

Wedi ein cyfarfod gyda'r Tîm Rheoli Corfforaethol yn gynharach eleni, fe ddywedon ni y byddem yn rhoi adborth yn fwy ffurfiol ar rai agweddau penodol o'n gwaith asesu sicrwydd a risg yr ydym wedi ymgymryd â hwythau. Mae'r llythyr hwn yn rhoi diweddariad cynnydd ar drefniadau'r Cyngor ar gyfer lleihau carbon.

Cynhaliwyd y gwaith hwn fel rhan o'n prosiect Asesu Sicrwydd a Risg (ARA) 2021-22 i helpu i gyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol¹.

¹ Mae'r dyletswyddau hyn yn cynnwys dan adran 17 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (Deddf 2004). Gall hefyd lywio astudiaeth ar gyfer gwella gwerth am arian o dan adran 41 o Ddeddf 2004, a/neu archwiliad a gynhaliwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol o dan adran 15 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Mae'r adborth hwn yn rhoi diweddariad cynnydd penodol o ran amser ar sicrwydd a risg ynghylch trefniadau'r Cyngor yn y maes hwn. Ar y cyfan, gwelsom fod:

Gan y Cyngor afael cryf ar raddfa a chymhlethdod yr her i gyflawni sero-net erbyn 2030 ac mae ganddo uchelgeisiau i sir Abertawe ddod yn sero-net erbyn 2050, ond nid yw'r cynlluniau hyn wedi'u costio ac nid ydynt yn nodi'r cyllid a'r adnoddau sydd eu hangen i gyflawni'r holl weithgaredd a nodwyd

Cyd-destun

Ym mis Gorffennaf 2022, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol Parodrwydd y Sector Cyhoeddus ar gyfer Carbon Sero Net erbyn 2030, a oedd yn edrych ar gamau datgarboneiddio mewn 48 corff cyhoeddus, gan gynnwys pob cyngor. Canfu'r adroddiad hwn ansicrwydd y bydd yr uchelgais ar y cyd ar gyfer sector cyhoeddus sero-net erbyn 2030 yn cael ei fodloni. Nododd ein gwaith rwystrau sylweddol, cyffredin i symud ymlaen y mae'n rhaid i gyrff cyhoeddus fynd i'r afael â hwythau ar y cyd i gyflawni'r uchelgais ar y cyd. Er bod gyrff cyhoeddus yn dangos ymrwymiad i leihau carbon, ein canfod oedd bod rhaid iddynt bellach gynyddu eu gweithgareddau'n sylweddol, cynyddu cydweithio a gosod datgarboneiddio wrth galon eu gweithrediadau a'u penderfyniadau beunyddiol.

Yn ein hadroddiad, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gwneud y pum galwad canlynol am weithredu gan gyrff cyhoeddus:

- cryfhau eich arweinyddiaeth a dangos eich cyfrifoldeb ar y cyd drwy gydweithrediad effeithiol;
- egluro eich cyfeiriad strategol a chynyddu cyflymder y gweithrediad;
- mynd i'r afael â'r cyllid sydd ei angen arnoch;
- nodi eich bylchau sgiliau a chynyddu eich capasiti; a
- gwella ansawdd data a gwaith monitro i gefnogi eich proses o wneud penderfyniadau.

Mae'r paragraffau canlynol yn nodi canfyddiadau ein gwaith archwilio lleol ar gynllun gweithredu datgarboneiddio'r Cyngor. Mae'r canfyddiadau hyn yng nghyd-destun ehangach adroddiad Gorffennaf 2022 yr Archwilydd Cyffredinol sy'n galw am gyflymder cyflymder ac arweiniad cryfach ledled Cymru o ran lleihau allyriadau carbon.

Yr hyn yr edrychom arno

Gwnaethom asesiad o drefniadau'r Cyngor i ddatblygu a chyflawni ei Gynllun Datgarboneiddio rhwng mis Mai ac Awst 2022. Casglom dystiolaeth drwy gyfweiliadau, adolygiadau dogfennau a'r ffurflen Galwad am Dystiolaeth a ddychwelyd gan y Cyngor ar gyfer yr Adolygiad Sylfaenol Datgarboneiddio.

Yr hyn a ganfuwyd gennym

Gwnaeth y Cyngor ddatgan argyfwng hinsawdd ym mis Chwefror 2019 a chyhoeddodd ei gynllun, 'Cynllun Gweithredu Ynni a Rheoli Carbon' (y Cynllun Sero Net) ym mis Mehefin 2019. Mae'r cynllun hwn yn rhan o'r Fframwaith Cynllun Ynni a Rheoli Carbon. Mae'r cynlluniau hyn yn amlinellu dull gweithredu a nodau strategol y Cyngor ac yn cynnwys mesur gwaelodlin o ran allyriadau.

Mae'r awydd i gyrraedd sero net erbyn 2030 hefyd wedi'i gynnwys yn Natganiad Gweledigaeth Cabinet y Cyngor ar gyfer 2022-2027 ac yng Nghynllun Corfforaethol y Cyngor.

Fodd bynnag, nid yw'r Cyngor wedi cyhoeddi cynllun gweithredu wedi'i gostio sy'n amlinellu'r holl weithgarwch sydd ei angen i gyrraedd targed Llywodraeth Cymru o allyriadau sero net erbyn 2030. Heb gynllun gweithredu wedi'i gostio sy'n gyson â'i Gynllunio Ariannol Tymor Canolig, mae risg sylweddol na fydd y targed hwn yn cael ei gyrraedd.

Mae'r agenda sero net yn eistedd o fewn portffolio'r Dirprwy Arweinydd ar gyfer Trawsnewid Gwasanaethau. Mae aliniad o strategaethau mewol lefel uchel sy'n cyfeirio at uchelgeisiau sero net y Cyngor ac yn dangos sut maent yn cyfrannu at eu cyflawni. Dylai integreiddio'r agenda hon ar draws gwasanaethau'r Cyngor helpu i ymgorffori'r uchelgeisiau hyn.

Wedi'r Etholiadau Llywodraeth Leol ym mis Mai 2022, mae'r Cyngor wedi cytuno ar aelodaeth newydd ei Fwrdd Rhaglen Lleihau Carbon a'i Grŵp Llywio, yn ogystal â'i Bwyllgor Datblygu Corfforaethol Newid Hinsawdd (PDC). Bydd y PDC yn cwmpasu agenda ehangach sydd hefyd yn cynnwys natur a bioamrywiaeth. Mae gwaith y PDC yn eistedd yn bennaf o dan Bwyllgor Craffu Amgylchedd Naturiol y Cyngor ond gall adrodd i baneli Craffu eraill lle bo hynny'n briodol.

Mae gwaith yn parhau i ymwreiddio sero net a'r agenda newid hinsawdd ehangach o fewn gwasanaethau'r Cyngor, ond nid oes staff penodedig yn arwain y gwaith hwn.

Mae'r Cyngor yn datblygu Cynllun Cyflenwi erbyn mis Mawrth 2023 er mwyn ategu gweithredu ei strategaeth allyriadau carbon sero net. Bydd angen i'r cynllun cyflenwi hwn gynnwys yr adnoddau a'r cyllid sydd eu hangen i gyflawni allyriadau sero net.

Mae'r Cyngor hefyd yn cydnabod y gall partneriaid allanol gyfrannu at nod ehangach i sefydliadau'r sector cyhoeddus yn sir Abertawe fod yn sero net erbyn 2050. Mae gan y Cyngor swydd benodol i ategu'r gwaith hwn a memorandwm o ddealltwriaeth gyda phartneriaid yn y sector cyhoeddus sy'n amlinellu uchelgais y Cyngor i bob sefydliad sector cyhoeddus yn Abertawe gyflawni allyriadau sero net erbyn 2050.

Argymhellion

Arddangos 1: argymhellion

Mae'r tabl isod yn nodi'r argymhellion a nodwyd gennym ar gyfer y Cyngor yn dilyn yr adolygiad hwn.

Argymhellion

- A1 Er mwyn bodloni ei uchelgais sero net, mae angen i'r Cyngor gostio ei gynllun gweithredu yn llawn a sicrhau ei fod yn cyd-fynd â'i Gynllun Ariannol Tymor Canolig.

Yn gywir,

Archwilio Cymru